

POROČILO S POTI

V. DNEVI DELOVNEGA PRAVA IN SOCIALNE VARNOSTI

(PORTOROŽ, 1. IN 2. JUNIJ 2006)

V začetku junija 2006 je v Kongresnem centru Bernardin v Portorožu potekal letos že jubilejni kongres »V. dnevi delovnega prava in socialne varnosti« v organizaciji Inštituta za delo pri pravni fakulteti Univerze v Ljubljani (ki je z dnevi proslavil tudi svoj zlati jubilej, 50-letnico obstoja), Društva za delovno pravo in socialno varnost in Planeta GV, sodelovali pa so Inštitut za primerjalno pravo pri pravni fakulteti Univerze v Ljubljani, Center za delovno pravo in Inštitut za delovna razmerja in socialno varnost pravne fakultete Univerze v Mariboru. Že seznam organizatorjev in sodelujočih nakazuje, da gre za osrednje slovensko srečanje vseh, ki delujejo na področju delovnega prava in socialne varnosti. Tudi organizator je v nagovoru poudaril, da je kongres »dogodek, ki po vsebini in razpravah presega zgolj informiranje z aktualnimi novostmi, temveč si prizadeva s sklepi in zaključki kongresa sooblikovati in razvijati zakonodajo na področju delovnega in socialnega prava«. Letos je bila pozornost usmerjena v napovedane reforme na področju dela in socialne varnosti. Ob kongresu je – tako kot vsako leto – izšel obsežen zbornik referatov kot posebna, tematska številka revije *Delavci in delodajalci* (2–3/2006/VI), dnevi pa so predstavljeni tudi na spletni strani Inštituta za delo (www.idpf.uni-lj.si).

V okviru strokovnega dela srečanja so bila obravnavana aktualna vprašanja v okviru tematskih področij:

- odpoved pogodbe o zaposlitvi z vidika predlaganih novosti,
- posebna ureditev odpovedi pogodbe o zaposlitvi v državnih organih in lokalnih skupnostih,
- varstvo pred odpovedjo posebnih kategorij delavcev,
- avtonomija kolektivnega pogajanja in nova pravna ureditev,

- socialna država in reforme: kateri politični, socialni in ekonomski razlogi ter pravni standardi lahko vplivajo na povečanje ali zmanjšanje pravic,
- realnost ali mit o fleksibilnosti v sistemih socialne varnosti,
- aktualna vprašanja pokojninskega in invalidskega zavarovanja v praksi,
- evropski socialni model,
- temelji obveznega zdravstvenega zavarovanja,
- vprašanja iz delovnega in socialnega procesnega prava.

Prvi dan je bila na dopoldanskem plenarnem delu obravnavana tema »odpoved pogodbe o zaposlitvi z vidika predlaganih novosti«. V uvodnem referatu »Odpoved pogodbe o zaposlitvi: ‚Flexicurity‘ ali ‚securibility‘?« sem obravnavala ureditev prenehanja pogodbe o zaposlitvi na iniciativo delodajalca v perspektivi predlaganih reform na tem področju. V razvoju delovnega prava se je delodajalčeva svoboda odpovedi postopno omejevala – s podaljševanjem odpovednih rokov, uvajanjem različnih procesnih in formalnih zahtev, z vsebinsko zahtevo, da mora delodajalec imeti utemeljen razlog za vsako odpoved, delavec pa pravico do odpravnine in druge pravice ob prenehanju zaposlitve. Pri nas in drugod po Evropi so vprašanja v zvezi s prenehanjem zaposlitve zelo aktualna in ves čas na udaru različnih reform. Prispevek postavlja vprašanje, ali je mogoča učinkovita kombinacija fleksibilnosti trga dela na eni strani in varnosti zaposlitve na drugi strani oziroma kaj je t. i. prožna varnost ali varna prožnost. Pri tem je treba upoštevati, da sta varstvo zaposlitve in svoboda dela ustavnopravno varovani vrednoti, Slovenijo pa v tej zvezi zavezujejo tudi mednarodne norme, zlasti Konvencija MOD št. 158 o prenehanju delovnega

razmerja na pobudo delodajalca, Spremenjena Evropska socialna listina in Direktiva 98/59/ES o kolektivnih odpustih. V sklepnem delu sem poudarila, da – glede na vprašljivost negativnega vpliva delovnopravne varstvene zakonodaje o prenehanju zaposlitve na stanje brezposelnosti in možnosti za novo zaposlovanje – ni primerno posegati v doseženo raven varstva delavcev v zvezi z odpovedjo. V nadaljevanju je Janez Novak v prispevku »Odpoved pogodbe o zaposlitvi v slovenski sodni praksi« podal izčrpen pregled novejše sodne prakse na tem področju. Ugotavlja, da je delovno razmerje pogodbeno razmerje posebne vrste. Zato je njegovo vsebino treba presojati po določbah Zakona o delovnih razmerjih (ZDR), podrejeno pa tudi po normah civilnega prava. To temeljno načelo velja tudi na odpoved pogodbe o zaposlitvi. Ta je zakonito odpovedana le, če so dokazani resni (in utemeljeni) razlogi za odpoved, če ni mogoče nadaljevanje delovnega razmerja in če so dokazane tudi posebne okoliščine, ki jih zahtevajo določbe ZDR. Ob teh pogojih je treba v vsakem primeru presoditi, ali je narava kršitve pogodbenih ali drugih obveznosti iz delovnega razmerja taka, da pomeni resno kršitev pogodbe, s čimer je podan zakoniti razlog za odpoved. V prispevku so bile obravnavane bistvene značilnosti redne in izredne odpovedi pogodbe o zaposlitvi, ki so bile predmet predloženih revizij na delovno-socialnem oddelku vrhovnega sodišča Slovenije. V prispevku »Odpoved večjemu številu delavcev – pogled iz prakse« pa je Vera Aljančič Falež predstavila analizo pravne ureditve za primer, ko delodajalec odpove pogodbe o zaposlitvi večjemu številu delavcev iz poslovnega razloga. Po obravnavi splošnih določb delovne zakonodaje o prenehanju pogodbe o zaposlitvi, ki pridejo v poštev tudi pri kolektivnih odpustih, je avtorica v nadaljevanju obravnavala zlasti tiste določbe, ki veljajo le v primeru kolektivnih odpustov (pojem večjega števila delavcev, program razreševanja presežnih delavcev, sodelovanje s sindikatom in z zavodom za zaposlovanje, kriteriji za določitev presežnih delavcev itn.). Posebno pozornost je namenila tudi obravnavi ureditve relevantnih vprašanj s kolektivnimi pogodbami in obravnavi posameznih tipičnih vprašanj, ki so se pojavljala v praksi ob izvedbi kolektivnega odpuščanja delavcev.

Sledilo je delo v dveh sekcijah. Prva sekcija je bila namenjena temi »posebna ureditev odpovedi pogodbe o zaposlitvi v državnih organih in

lokalnih skupnostih«. Etelka Korpič – Horvat je v prispevku »Posebnosti odpovedi pogodbe o zaposlitvi iz razloga nesposobnosti« analizirala posebnosti iz zakona o javnih uslužbencih, ki se nanašajo na definicijo, premestitve in odpravnino. Avtorica je poudarila, da je posebnost tudi v pravnem varstvu javnih uslužbencev, saj zanje ne velja neposredno sodno varstvo, ampak mora javni uslužbenec zoper odpoved najprej vložiti pritožbo na pristojno komisijo za pritožbe. Avtorica je opozorila, da so določbe tega zakona nekonsistentne, ker zastavljajo vrsto vprašanj v teoriji in praksi, kar še posebej velja za postopek odpovedi, pravnega varstva, neizpolnjevanje pogojev za opravljanje dela, ki se šteje za dodaten razlog odpovedi, in plačilo odpravnine. Avtorica je pokazala, da cilj reforme pravne ureditve o javnih uslužbencih iz decembra 2005, ki naj bi bil v tem, da čim bolj izenači delavce in javne uslužbence, pri odpovedi pogodbe o zaposlitvi ni bil dosežen v zadostni meri. Nepotrebno je različno obravnavanje glede odpravnin, razlogov za odpoved (objektivni razlog zaradi neizpolnjevanja pogojev za zasedbo delovnega mesta) in varstva pravic javnih uslužbencev. Avtorica je še poudarila, da bi se lahko ureditev po zakonu o javnih uslužbencih nanašala le na take posebnosti, ki so povezane z naravo dela javnih uslužbencev. V nadaljevanju je Erik Kerševan predstavil posebnosti odpovedi pogodbe o zaposlitvi iz poslovnega razloga. Luka Tičar je v prispevku z naslovom »Dodatna razloga za odpoved pogodbe o zaposlitvi« opozoril na problematiko različne obravnave spolov v sistemih obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja in posledično pri vprašanih prenehanja pogodbe o zaposlitvi. V sklepnem delu prispevka je poudaril, da sistem reševanja kadrovske problematike v organih državne uprave in lokalne skupnosti, kot ga je uvedla novela zakona o obrambi leta 2004 in nadaljevala novela zakona o javnih uslužbencih (B), pomeni velik korak nazaj v pojmovanju enakosti med spoloma in korektne obravnave starejših oseb. Pravi, da razume željo zakonodajalca, da bi vzpostavil sistem omejevanja zaposlovanja ali celo zmanjševanja števila zaposlenih v teh organih, vendar se je treba zavedati, da cilji ne opravičujejo sredstev. Avtor je poudaril, da bi moral zakonodajalec najti druge, tako ustavnopravno kot tudi sistemsko korektne vzvode zagotavljanja zelene hitrosti upokojevanja tistih, ki izpolnijo pogoje za starostno pokojnino. Ustave in njenih

temeljnih načel pri tem ne bi smeli prezreti. K temu je še dodal, da bi zakonodajalec takrat, ko posega v splošno ureditev glede redne odpovedi po ZDR, moral izjeme urediti celostno. Štefka Korade Purg je v referatu »Razlogi za razveljavitev pogodbe o zaposlitvi in drugih aktov, ki urejajo pravice in obveznosti javnih uslužbencev« obravnavala sankcije v primeru nezakonitosti aktov. Gre za novost v sistemu javnih uslužbencev. Nezakonito sklenjene pogodbe o zaposlitvi in nezakonito izdane druge akte je mogoče iz razlogov, ki temeljijo na zakonu, razveljaviti. Pristojni organ v tem primeru je na podlagi zakona o javnih uslužbencih ustanovljena komisija za pritožbe iz delovnega razmerja. Ta je v svoji dosedanji praksi sprejela kar nekaj zanimivih odločitev. Razlogi za razveljavitev se večinoma nanašajo na nespoštovanje zakonskih določb glede postopka javnega natečaja ali glede izpolnjevanja pogojev za zasedbo delovnega mesta oziroma za imenovanje v naziv. Avtorica je ocenila, da je ta sistem dosegel svoj namen; z njim se uveljavlja sprejeti pravni red na področju zaposlovanja, napredovanja in premeščanja javnih uslužbencev, prav tako pa vpliva tudi na strokovnost dela pristojnih strokovnih služb in na zavest samih javnih uslužbencev, saj vedo, da lahko imajo nezakonito pridobljene pravice tudi posledice v smislu razveljavitve aktov in določitev pravic v skladu z zakonom. Vrhovni sodnik Miran Blaha je v nadaljevanju sekcije predstavil pravno varstvo in sodno prakso na tem področju.

V drugi sekciji so obravnavali temo »varstvo pred odpovedjo posebnih kategorij delavcev«. Predsednica višjega delovnega in socialnega sodišča Marta Klampfer je v prispevku »Varstvo pred odpovedjo zaposlitve posebnih kategorij delavcev v sodni praksi« analizirala posebnosti in posebno varstvo posameznih posebej varovanih skupin delavcev, kot so po zakonu o delovnih razmerjih predstavniki delavcev, starejši delavci, starši oziroma delavke in delavci v zvezi z družinskimi obveznostmi in invalidi. Izčrpno in z obrazložitvijo so bile predstavljene posamezne odločbe sodišč, ki se nanašajo na to tematiko. Kot splošno značilnost je avtorica navedla, da so določbe o posebnem varstvu določenih kategorij delavcev sodni praksi povzročile težave pri interpretaciji nekaterih pravnih vprašanj. To velja zlasti za pomensko nejasne določbe, ki urejajo varstvo predstavnikov delavcev pred odpovedjo. Zato so sodniki predlagali, da bi zakon jasno določil, ali je mogoče predstavniku delavcev podati

redno odpoved pogodbe o zaposlitvi ali izredno odpoved brez soglasja ali pa je potrebno soglasje tudi pri tovrstni odpovedi. V zvezi z varstvom starejših delavcev so sodniki predlagali, da bi zakon jasneje opredelil pojem starejšega delavca, ki izpolnjuje minimalne pogoje za upokožitev. Prav tako so predlagali poenotenje terminologije v zvezi z varstvom pri prenehanju delodajalca. Avtorica je v sklepnem delu še omenila, da predlaganih pripomb, ki jih je oblikovalo višje delovno in socialno sodišče, pristojno ministrstvo, ki pripravlja reformo delovne zakonodaje, pri pripravi predlogov sprememb zakonodaje ni upoštevalo. V nadaljevanju sekcije je Irena Bečan predstavila stališča in poglede na predlagano reformo s vidika resornega ministrstva, glavni inšpektor RS za delo Borut Brezovar pa je predstavil ugotovitve inšpekcije za delo v zvezi s posebnim varstvom nekaterih skupin delavcev.

V popoldanskem plenarnem delu z naslovom »avtonomija kolektivnega pogajanja in nova pravna ureditev« je prva predstavila svoje poglede Polonca Končar v referatu »O svobodi, prostovoljnosti in avtonomiji kolektivnega pogajanja«. Poudarila je, da novi zakon o kolektivnih pogodbah uveljavlja med seboj tesno povezani načeli svobodnega in prostovoljnega kolektivnega pogajanja, eno od osnovnih vodil nove pravne ureditve kolektivnih pogodb pa naj bi bila tudi avtonomija pogodbenih strank. Avtorica je predstavila in analizirala najpomembnejše konvencije in priporočila Mednarodne organizacije dela s tega področja in določbe Spremenjene Evropske socialne listine. Posebej zanimivo in pomembno je bilo, da je avtorica v obravnavo vključila tudi nekatere razlage relevantnih norm, ki so jih sprejeli pristojni organi nadzora nad izvajanjem teh mednarodnih dokumentov. Avtorica je poudarila, da je vsem skupno, da poudarjajo, da je sindikalna svoboda prvi pogoj za svobodno in prostovoljno kolektivno pogajanje. V sklepu njenega prispevka je pomembna ocena, da pravna ureditev ni vse, temveč je pomembno zlasti, kako se uresničuje v praksi. Meni, da so se v preteklosti oblikovala nekatera zelo sporna stališča, zato v prihodnje pričakuje, da se bo treba ob konkretnih primerih veliko ukvarjati s temeljnimi vprašanji, kaj je bistvo svobodnega in prostovoljnega kolektivnega pogajanja. Katarina Kresal Šoltes je v referatu z naslovom »Aktualna vprašanja avtonomije kolektivnega pogajanja v slovenski pravni ureditvi in praksi« analizirala zlasti tiste elemente iz dosedanje slovenske pravne ureditve in prakse,

ki so omejevali regulatorno funkcijo kolektivnih pogodb in tako posegali v načelo avtonomije kolektivnega pogajanja. Med aktualnimi vprašanji (od uveljavitve zakona o delovnih razmerjih leta 2003 dalje) je poudarila vprašanje razmerja med novim ZDR in kolektivnimi pogodbami, in sicer glede tistih pravic, ki so bile z novim ZDR urejene drugače ali celo manj ugodno, kot pa so to urejale starejše, a še vedno veljavne kolektivne pogodbe. Nadalje je avtorica odprla tudi vprašanje obsega pristojnosti komisij za razlago kolektivnih pogodb v zvezi z določanjem (ne)uporabnosti posameznih določb kolektivnih pogodb po uveljavitvi novega ZDR. Tudi Katarina Kresal Šoltes je v sklepu poudarila, da je za razvoj sistema kolektivnih pogodb pri nas najpomembnejše, kako se bo nova uravna ureditev v zakonu o kolektivnih pogodbah uresničevala v praksi. Poudarja, da avtonomije pogodbenih strank kot temeljnega načela, izvedenega iz ustavnopravnih in mednarodnopravnih standardov sindikalne svobode, ne more mimo teh standardov omejevati ne zakonodajalec ne izvršilna ali sodna oblast. Vrhovni sodnik Marijan Debelak je v prispevku »Kolektivne pogodbe v slovenski sodni praksi« predstavil in analiziral dosedanjo sodno prakso na tem področju. Obdelal je zlasti vprašanja, kot so ustavnost in zakonitost kolektivnih pogodb, avtonomija pogodbenih strank in omejitve te avtonomije, razmerje med zakonom in kolektivnimi pogodbami, razlage komisij za razlago kolektivnih pogodb in procesna vprašanja v zvezi s kolektivnimi pogodbami. Zvone Vodovnik je prispevke v tej sekciji sklenil z referatom »Menedžment in kolektivno sporazumevanje«. V njem je obravnaval vlogo in posebnosti menedžmenta v zvezi s kolektivnim pogajanjem. Avtor je poudaril, da je pomembno, da vrhnji menedžerji, ki so nosilci poslovodne funkcije v organizacijah in v tej vlogi zastopajo delodajalce pri kolektivnih pogajanjih in pri sklepanju kolektivnih pogodb, celostno obvladajo razmerja z obema vrstama delavskih predstavništev, tako s sindikati kot tudi z delavskimi voljenimi predstavništvi. Prav tako so pomembne njihove pobude za sporazumno urejanje razmerij med delodajalcem in zaposlenimi. Po avtorju je Slovenija še daleč od zaželenega in v družboslovni stroki priporočene uveljavitve menedžerskega modela participativnega menedžmenta, država pa bi lahko na tem področju s svojimi pobudami pomembno spodbudila razvoj. Podobno po avtorjevem mnenju velja za spodbujanje razvoja sistema kolektivnega sporazumevanja,

kjer še ni dovolj spodbud za razvijanje odločnih kolektivnih pogajanj o pravicah zaposlenih na ravneh zunaj organizacij in za sodelovanje in dogovarjanje z voljenimi delavskimi predstavništvi v organizacijah.

Strokovni del prvega dne se je končal z javno tribuno »Socialna država in reforme: Kateri politični, socialni in ekonomski razlogi ter pravni standardi lahko vplivajo na povečanje ali zmanjšanje pravic?«, na kateri so kot vabljeni uvodničarji sodelovali Jože Mencinger, Polonca Končar, Dušan Semolič in Lidija Apohal Vučkovič. Razprava je bila seveda aktualna in žgoča, čas pa je zaustavil debato, saj je bila po napornem strokovnem delu prvega dne v večernih urah predvidena še skupna večerja s plesom, namenjena druženju in sprostitvi udeležencev kongresa.

Drugi dan se je začel z dopoldanskim plenarnim delom na temo »realnost ali mit o fleksibilnosti v sistemih socialne varnosti«. Grega Strban je v uvodnem prispevku z naslovom »Fleksibilnost v sistemih socialne varnosti« analiziral aktualno vprašanje, kako pravni red ureja in zagotavlja pravico t. i. fleksibilnih delavcev (ki jih avtor definira kot delavce, ki so vključeni v katero od fleksibilnih oblik zaposlitve in dela) do socialne varnosti. Avtor je uvodoma poudaril, da fleksibilnost v sistemih socialne varnosti ni le prilagoditev sistemov socialne varnosti različnim oblikam zaposlitve in dela, temveč tudi prilagodljivost posameznikovim željam, torej možnost izbire za posamezne upravičence znotraj sistemov socialne varnosti. Avtor je obravnaval ta vprašanja v okviru ureditve pokojninskega in invalidskega zavarovanja, obveznega zdravstvenega zavarovanja, zavarovanja za primer brezposelnosti, zavarovanja za starševsko varstvo, družinskih prejemkov in denarne socialne pomoči. V sklepu je dodal, da fleksibilni delavci niso homogena skupina. V zvezi s pričakovanimi spremembami zakonodaje na področju socialne varnosti pa je poudaril, da je treba skrbno paziti, da prilagoditve ne vodijo v zmanjšanje solidarnosti. Miran Kalčič je v prispevku »Atipične oblike zaposlitve, zaposlovanje starostnikov in obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje« predstavil probleme podaljševanja življenjske dobe, staranja prebivalstva in priprave na posledice tega. Poudaril je, da bi se morale starajoče družbe (kamor sodi tudi Slovenija) pripraviti in v sisteme socialne varnosti vgraditi možnosti fleksibilnega zaposlovanja starejših oseb in njihovega upokojevanja v obveznem pokojninskem zavarovanju. V prispevku je

avtor definiral nekatere osnovne pojme v zvezi s starostjo, prikazal temeljne demografske podatke in pravno varstvo starejših delavcev z vidika priprave na upokožitev, fleksibilnega upokojevanja in ustreznih zaposlitev v starosti. V nadaljevanju je referate v dopoldanskem plenarnem delu sklenil Janez Urbas s prispevkom »Delna brezposelnost«. Ugotovil je, da zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti, kot velja sedaj, ne ureja delne brezposelnosti. Za primer popolne brezposelnosti so obvezno zavarovani delavci v delovnem razmerju, prostovoljno pa se lahko zavarujejo tudi nekateri drugi. V nekaterih drugih državah imajo urejeno tudi delno brezposelnost. Avtor je definiral delno brezposelne kot tiste, ki zaradi ekonomskih razlogov v podjetju, kjer so zaposleni, vremenskih ali drugih razlogov delajo manj kot polni delovni čas ali določen čas ne delajo, vendar jim delodajalec ni prekinil pogodbe o zaposlitvi, ker pričakuje, da bodo razlogi v določenem krajšem času odpadli in bo podjetje normalno poslovalo naprej. V sklepu avtor povzema razloge za to, da bi se dajatve za primer delne brezposelnosti uredile tudi v Sloveniji, ob tem pa tudi možne pomisleke.

Po krajšem odmoru se je nadaljevalo delo v sekcijah. Tretja je bila namenjena obravnavi aktualnih vprašanj pokojninskega in invalidskega zavarovanja v praksi. Najprej je Nataša Belopavlovič predstavila pregled institutov obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja v luči sprememb in dopolnitev zakona. Sledil je prispevek Maje Zakonjšek z naslovom »Postopkovna ureditev uveljavljanja pravic iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja«. V njem je opozorila na nekatera vprašanja v zvezi z izrednimi pravnimi sredstvi v postopku pri Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije. Obravnavala je problematiko v zvezi z institutom razveljavitve ali spremembe dokončne upravne odločbe na zahtevo zavarovanca zaradi nepravilne uporabe materialnega prava ali zaradi pozneje zavzetega, za zavarovanca ugodnejšega pravnega stališča. Avtorica je opozorila, da sedanja ureditev ne omogoča več uporabe tega instituta, saj veljavni zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju sploh nima določb o izrednih pravnih sredstvih, zakon o splošnem upravnem postopku iz leta 1999 pa je opustil institut razveljavitve ali spremembe dokončne odločbe. Z vidika tega instituta v razmerju do uveljavljanja pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja je pomembno, da gre

za dolgoročne dajatve, za nezastarljive pravice, in da je od teh dajatev odvisna socialna varnost zavarovancev in njihovih družinskih članov v primeru invalidnosti, smrti zavarovanca in v starosti, ko so ljudje zmanjšano ali pa sploh ne pridobitno sposobni. Avtorica je predlagala, da bi bilo ob predvidenih spremembah ureditve na tem področju primerno razmisliti tudi o ponovni vključitvi tega instituta v zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Marjan Bilban je v prispevku »Starostnik in upad delazmožnosti« predstavil fenomen staranja z medicinskega vidika. Opozoril je, da bo zaradi daljšanja življenjske dobe in delovne dobe, spreminjanja vrednot v družbi in vse večje stopnje izobraženosti vse več starostnikov zaposlenih. To bo napravilo vidnejše njihove specifične omejitve in potrebe in tudi številne prednosti, ki jih bo treba upoštevati tudi na področju dela. Avtor je opozoril, da bodo morali to upoštevati tako delodajalci kot tudi zdravniki, ki se ukvarjajo z ocenjevanjem delazmožnosti, še zlasti specialisti medicine dela, prometa in športa. Avtor je poudaril, da je treba človeku, ki je delazmožen in ima voljo ostati v delovnem okolju kljub dopolnjenim pogojem za upokožitev, omogočiti varno in stimulatивно delovno okolje, v katerem bo lahko ob izkoriščanju svojih delovnih potencialov še veliko prispeval v zakladnico človeštva. V okviru četrte sekcije z naslovom »evropski socialni model« so sodelovali Mitja Novak, Aleksej Cvetko in Marjana Fras Zorec. Drugi dan je bil obogaten še s knjižnim klubom, kar je novost »dnevo delovnega prava in socialne varnosti«; organizirana je bila razprava o aktualnih vprašanjih ob predstavitvi knjige Grega Strbana *Temelji obveznega zdravstvenega zavarovanja*. Uvodni predstavitvi, ki sta jo podala Mirjam Beranek iz Cankarjeve založbe in avtor, je sledila razprava z vabljenimi uvodničarji Anjuto Bubnov Škoberne, Stanislavom Primožičem, Rosano Lemut Strle, Evo Godina Jalen in Ireno Žagar.

Popoldanski plenarni del na temo »vprašanja iz delovnega in socialnega procesnega prava« je bil namenjen obravnavi posameznih aktualnih tematik z vidika delovanja delovnega in socialnega sodstva. Na podlagi lanske pobude sodnikov je bil oblikovan kot forum za strokovno posvetovanje sodnikov z delovnih in socialnih sodišč. Okrožna sodnica svetnica Vihorka Omerzu je v prispevku »Koliko nova procesna zakonodaja prispeva k pospešitvi postopka v delovnih sporih« predstavila svoja stališča o tem, v kolikšni meri določbe

novega zakona o delovnih in socialnih sodiščih prispevajo k pospešitvi postopka v individualnih delovnih sporih pred sodiščem prve stopnje. Po analizi posameznih določb je sklenila, da je cilj zakona v pretežni meri dosežen. Višja sodnica svetnica Biserka Kogej Dmitrovič je v prispevku »Prenehanje pogodbe o zaposlitvi na podlagi sodbe sodišča« obravnavala t. i. sodno razvezo pogodbe o zaposlitvi. Poudarila je pomanjkljivosti veljavne ureditve zlasti v tistem delu, ki določa, da lahko sodišče, potem ko ugotovi, da nadaljevanje delovnega razmerja ni več mogoče, samo, brez predloga, razveže pogodbo o zaposlitvi in določi odškodnino. Avtorica je opozorila, da je ob pravilni uporabi procesnih pravil institut sodne razveze neizvedljiv, in predlagala, kako naj zakonodajalec pomanjkljivosti ureditve čim prej odpravi. Višja sodnica svetnica Nada Perić Vlaj je v prispevku »Oblikovanje tožbenih zahtevkov v socialnih sporih« obravnavala aktualno problematiko, ki se je pojavila od uveljavitve novega zakona o delovnih in socialnih sodiščih, ki v nasprotju s prejšnjo ureditvijo tudi za socialni spor zahteva, da tožnik postavi tožbeni zahtevek. Avtorica je poudarila, da brez temeljitega poznavanja zakonske ureditve obveznih socialnih zavarovanj in postopkovnih pravil ni mogoče ustrezno oblikovati tožbenih zahtevkov, neustrezno in nepravilno oblikovani tožbeni zahtevki ali laično vložene tožbe, ki zahtevkov sploh nimajo, pa imajo vse prevečkrat za posledico, da tudi izreki prvostopenjskih sodnih odločb niso taki, kot bi morali biti. Popoldanski plenarni del je s prispevkom »Pravna sredstva v delovnih in socialnih sporih« sklenil vrhovni sodnik Ivan Robnik. Ugotovil je, da se ureditev pravnih sredstev v novem zakonu o delovnih in socialnih sodiščih bistveno odmika od dosedanje ureditve pravnih sredstev v delovnih in socialnih sporih in od ureditve pravnih sredstev po zakonu o pravnem postopku. Predstavil je novo ureditev pritožbenega postopka z (relativno) prepovedjo vračanja zadev sodišču prve stopnje, širšo uvedbo pritožbene obravnave in širša pooblastila pritožbenega sodišča za popravo napak, odpravo zahteve za varstvo zakonitosti (ta je, pravi avtor, v nekem smislu nadomeščena z dopuščeno revizijo) in uvedbo dveh novih pritožb, s katerima je odgovornost za ustrezno realizacijo novih rešitev prenesena tudi na vrhovno sodišče. Avtor ugotavlja, da se leto od uveljavitve novega zakona nove rešitve le počasi uveljavljajo; to zlasti velja za pritožbeno obravnavo.

Tudi letos se je z bogato in raznovrstno vsebino prispevkov, z aktualnimi debatami in številom in aktivnostjo udeležencev potrdilo, da se je uresničila zamisel, ki jo je ob prvih dnevih delovnega prava in socialne varnosti 2002 oblikovala Katarina Kresal Šoltes, ko je v predgovoru zbornika referatov o viziji dnevov zapisala, da je »njihov namen izmenjava strokovnih znanj in stališč iz prakse, znanosti in sodne prakse, soočenje različnih stališč in mnenj, prenos raziskovalnih dosežkov v prakso, predstavitev novosti na mednarodnem področju, s posebnim poudarkom na ravni MOD in ES, ter novih rešitev v drugih evropskih državah – vse pa z namenom uresničevanja temeljnega poslanstva teh srečanj, to je vzpodbujanje raziskovalnega in aplikativnega potenciala v praksi in teoriji, s tem pa tudi razvoja in ugleda delovnega prava in prava socialne varnosti v Sloveniji«.

Barbara Kresal